

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 5.11.2003
KOM(2003) 668 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN
TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET**

**Midtvejsvurdering af forordning (EF) nr. 1655/2000
LIFE**

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN
TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET**

**Midtvejsvurdering af forordning (EF) nr. 1655/2000
LIFE**

1. RESUME

Artikel 12 i Life III-forordningen siger, at Kommissionen i september 2003 skal gennemgå gennemførelsen og resultaterne af Life III og offentliggøre en rapport, i givet fald med forslag til tilpasninger med henblik på videreførelse af instrumentet.

Kommissionen foretog denne undersøgelse baseret på oplysninger om Life-projekter og erfaringerne hermed. I gennemsigtighedens og objektivitetens interesse fandt Kommissionen det imidlertid hensigtsmæssigt som supplement til Kommissionens egen vurdering at benytte en ekstern konsulent, der blev udvalgt på basis af en udbudsprocedure.

Det første gennemførelsesår for Life III-programmet (2000) blev afbrudt af den sene vedtagelse af forordningen i juli 2000. Udvælgelsen af nye projekter kunne først begynde i 2001.

I begyndelsen af 2001 blev der foretaget en gennemgribende omstrukturering af generaldirektoratet for miljø. Der blev oprettet en enkelt afdeling for styring af Life-instrumentet, der tidligere var blevet styret af fem forskellige tematiske afdelinger.

2001 og 2002 blev helliget forbedring af forvaltningen af Life, idet der blev etableret mekanismer og arbejdsmetoder, som i væsentlig grad reducerede den hidtidige byrde (reduceret antal projekter, der var færdige, men ikke afsluttede, og antallet af udestående forpligtelser), og som hjalp med til at forbedre gennemførelsen af igangværende projekter. Samtidig blev instrumentets finansielle gennemførelse forbedret.

Ved udgangen af 2002 var der efter omstruktureringen ledelseskapacitet ledig til at øge indsatsen for at formidle og anvende resultater, da første prioritet var at sikre den bedst mulige forvaltningsprocedure for udvælgelse og gennemførelse af projekter.

Life III-programmet er nu godt i gang. Ifølge resultaterne af den eksterne evaluering er programmet nyttigt for gennemførelsen af Fællesskabets miljøpolitik. Det ville være ønskeligt at fortsætte med et specifikt instrument for miljøet, men der bør foretages forskellige tilpasninger for at:

- forenkle styringen
- øge fokuseringen på prioriteterne for det sjette miljøhandlingsprogram, og
- forbedre anvendelsen og formidlingen af resultaterne.

2. INDLEDNING

Life III-forordningen trådte i kraft i 2000 og vil gælde indtil udgangen af 2004. Det er derfor hensigtsmæssigt at vurdere resultaterne ved midten af 2003, som det er fastsat i forordningens artikel 12.

Denne evaluering vedrører den administrative forvaltning af instrumentet og dets bidrag til Fællesskabets miljøpolitik. Den er baseret på Kommissionens forelæggelse af foreliggende statistiske oplysninger og på konkrete resultater af igangværende projekter. Denne evaluering underbygges af en evaluering, der blev foretaget af en ekstern konsulent i juli 2003.

Ud over at sikre, at offentlige midler bruges efter hensigten, er hovedformålet med denne evaluering at bidrage til at forbedre Fællesskabets miljøpolitik ved at tage ved lære af hidtil høstede erfaringer og bruge dem til at træffe valg for fremtiden. Det er væsentligt at undersøge programmets resultater i forbindelse med målsætningerne for Fællesskabets miljøpolitik for at kunne afgøre, om den skal videreføres og i givet fald, hvilke forbedringer der ville være nyttige.

2.1. Baggrund

Da "L'Instrument Financier pour L'Environnement" (Life) blev etableret i 1992 overtog det Acnat-, Medspa- og Norspa-programmerne, der finansierede projekter inden for naturbeskyttelse, Middelhavsmiljøet og miljøet ved henholdsvis Atlanterhavet og Nordsøen. Life gav en overordnet, stabil og bedre funderet ramme for disse miljøaktiviteter.

Den igangværende fase af det finansielle instrument for miljøet (Life III) blev fastlagt ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1655/2000 af 17. juli 2000. Denne forordning ophæver forordning (EØF) nr. 1973/92 (Life I), der først indførte det finansielle instrument Life og efterfølgende blev erstattet af Rådets forordning (EF) nr. 1404/96 af 15. juli 1996 (Life II).

2.2. Beskrivelse af Life-programmet

I forbindelse med bæredygtig udvikling og i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2179/98/EF er hovedmålsætningen for Life at bidrage til gennemførelsen, udviklingen og forbedringen af Fællesskabets miljøpolitik og miljølovgivning. Life skulle også fremme integrering af miljøet i andre EU-politikker og føre til nye løsninger på EU's miljøproblemer.

Life medfinansierer miljøtiltag i medlemsstaterne, kandidatlande og en række specifikke tredjelande. Instrumentet er baseret på en praktisk fremgangsmåde, der sigter mod gennemførelse af fællesskabslovgivningen som oprindeligt fastlagt i det femte miljøhandlingsprogram.

Life er blevet gennemført i tre faser:

- 400 mio. EUR blev afsat til den første fase (1992-1995)
- 450 mio. EUR blev afsat til den anden fase (1996-1999)
- 640 mio. EUR blev afsat til den igangværende fase, "Life III" (2000-2004).

Life består af tre emneområder: "Life-Natur", "Life-Miljø" og "Life-Tredjelande".

Den specifikke målsætning for **Life-Natur** er at bidrage til gennemførelsen af fællesskabslovgivningen for naturbeskyttelse ("fugle"-direktivet 79/409/EØF og "habitat"-direktivet 92/43/EØF). Det støtter i særlig grad oprettelsen af "Natura 2000"-netværket.

Målet for **Life-Miljø** er at bidrage til udvikling af innovative og integrerede teknikker og til den videre udvikling af Fællesskabets politik på miljøområdet. Dette skal gøres ved hjælp af finansiel støtte til demonstrationsprojekter, lancering af forberedende projekter med henblik på udvikling af nye fællesskabsaktioner og -instrumenter på miljøområdet samt gennemførelse af ledsageforanstaltninger.

Life-Natur og Life-Miljø medfinansierer projekter i Den Europæiske Union. I forbindelse med aftalerne mellem Den Europæiske Union og de tiltrædende lande gives der støtte til disse landes deltagelse i miljø- og naturbeskyttelsesprojekter, som en før-tiltrædelsesforanstaltning.

Life-Tredjelande fungerer i forbindelse med de associeringsaftaler, der er indgået mellem Den Europæiske Union og tredjelande omkring Middelhavet og Østersøen, som ikke er central- og østeuropæiske tiltrædelseslande. Målsætningen er at bidrage til skabelsen af de kapaciteter og administrative strukturer, der er nødvendige i miljøsektoren og i udviklingen af miljøpolitik og aktionsprogrammer.

Der offentliggøres en årlig indkaldelse af forslag i De Europæiske Fællesskabers Tidende, og medlemsstaterne og tredjelande sender Kommissionen deres projektforslag. Kommissionen meddeler fristen for indsendelse i De Europæiske Fællesskabers Tidende og vurderer de indsendte forslag. Kommissionen er ansvarlig for den finansielle kontrol af og tilsyn med gennemførelsen af Life-projekter såvel som for den almene udnyttelse og formidling af resultater.

"Alle fysiske eller juridiske personer" kan deltage, men projekter der medfinansieres af Life skal opfylde følgende generelle kriterier:

- de skal svare til de prioriteter, der er opstillet på fællesskabsplan og bidrage til ovennævnte målsætninger og til de specifikke målsætninger beskrevet nedenfor
- de skal gennemføres af deltagere, der er velfunderede i teknisk og finansiel henseende
- de skal være gennemførlige for så vidt angår den foreslåede teknik, tidsplan, budget og udbytte i forhold til omkostningerne.

Der blev givet finansiel støtte til i alt 1992 Life-projekter mellem 1992 og 2002:

- 665 LIFE-Natur-projekter, plus 79 i 2003.
- 1166 LIFE-Miljø-projekter, plus 104 i 2003.
- 161 Life-Tredjelande projekter, plus 17 i 2003.

2.3. Formålet med evalueringen

Evalueringen er i overensstemmelse med forordningen. Den blev foretaget samtidigt af Kommissionen og af en ekstern konsulent.

2.3.1. Formålet med evalueringen og Kommissionens svar

Ifølge artikel 12 i Life-forordningen skal evalueringen af Life III dreje sig om:

- "gennemførelsen af denne forordning og udnyttelsen af bevillingerne".

Med henblik herpå forelægger Kommissionen i denne rapport de tekniske og finansielle oplysninger i forbindelse med forordningens gennemførelse og udnyttelsen af bevillingerne (afsnit 3). Den lægger vægt på de aspekter, der er fremhævet i forordningens betragtninger, nemlig: styrkelse af Life som et specifikt finansielt instrument; mere effektive og gennemsikkelige procedurer; sikres effektiv overvågning af aktiviteter; forenklet forvaltning og forbedret videreformidling af oplysninger og overførsel af resultater.

- "Bidrage til udvikling af Fællesskabets politik på miljøområdet".

For at vurdere Life's bidrag til udvikling af Fællesskabets miljøpolitik hyrede Kommissionen en ekstern konsulent. Der er i afsnit 4 anført et resume af konsulentens arbejdsoplæg og væsentligste konklusioner.

- "I givet fald foreslag til tilpasninger, der skal foretages med henblik på aktivitetens videreførelse efter tredje etape".

Kommissionen drager derefter sine konklusioner (afsnit 5) baseret på de tidligere evalueringer om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at videreføre foranstaltningen, og i givet fald i hvilken form.

På grund af ligheden mellem Life II og Life III, det korte tidsrum, der er gået siden Life III-forordningen blev gennemført, såvel som det forhold, at projekter medfinansieret under Life III endnu ikke er afsluttet, er analysen af resultaterne og deres virkninger for Fællesskabets miljøpolitik hovedsageligt baseret på de projekter, der blev finansieret under Life II, der ligner de igangværende projekter.

2.3.2. Ekstern vurdering

Ud over sin egen evaluering lancerede Kommissionen i 2003 en indkaldelse af forslag vedrørende den eksterne midtvejsvurdering af Life III-programmet. I gennemsigtighedens og objektivitetens interesse blev vurderingen betroet en ekstern konsulent. En koordineringsgruppe overvågede konsulentens arbejde for at sikre, at vurderingen af konsulentens arbejde var neutral.

Formålet med den eksterne vurdering var at afgøre, i hvilket omfang Life-programmet har bidraget til gennemførelsen, ajourføringen og udviklingen af miljøpolitikken og -lovgivningen og således imødekommet målsætningerne.

Konsulenten blev bedt om at give Kommissionen en objektiv gennemgang af det igangværende programs styrke og svagheder, evt. med henstillinger om fortsat forbedring. De væsentligste mål for vurderingen var: anvendelsesområde, effektivitet, anvendelighed og bæredygtighed.

Denne vurdering vedrører Life III-programmet og berører ikke evaluering af projekter. Da det imidlertid drejer sig om en midtvejsvurdering, og da nogle få Life III-projekter er færdige, tog konsulentens hensyn til resultaterne fra Life II-projekter, eftersom målsætningerne for Life II og Life III ligner hinanden meget.

Vurderingen er baseret på interview med forskellige interesseparter i Kommissionen og i medlemsstaterne.

3. GENNEMFØRELSE AF LIFE III-PROGRAMMET

På grund af den sene godkendelse af Life-forordningen i 2000 var indkaldelse af forslag for 2000 ikke mulig, og der blev foretaget en enkelt udvælgelse for 2000 og 2001.

3.1. Life-Natur

Indledning

Siden LIFE-Natur startede i 1992 har det spillet en meget specifik rolle i EU's naturbevaringspolitik. Der finansieres kan projekter, der opfylder målsætningerne for naturbevaringslovgivningen, dvs. "fugle"- og "habitat"-direktiverne. I praksis skulle projekterne hjælpe med til oprettelsen af Natura 2000-netværket af beskyttede områder og beskyttelse af opførte arter, der både findes inden for og uden for disse områder. Hovedformålet med LIFE-Natur tiltagene er indskrevet i artikel 3 i habitatsdirektivet: "opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levestederne for de pågældende arter".

3.1.1. Naturbevaringsprojekter, der finansieres af Life

Life-Natur-instrumentet har, selv om det er relativt lille finansielt (ca. 0,07% af det europæiske budget), været det eneste EU-finansieringsinstrument, der direkte har været helliget naturbevaring, og som har integreret alle aspekter af naturbevaring i de enkelte projekter.

Typisk omfatter Life III-Natur bevaringsprojekter de fleste eller alle af følgende foranstaltninger:

- Inddragelse af de forskellige interesseparter ved lokaliteten(erne) eller arten(erne)
- Genopretning af forringede områder, og i exceptionelle tilfælde oprettelse af nye
- Udarbejdelse og gennemførelse af forvaltningsplaner for området eller handlingsplaner for arter
- Bevarelse af bestående og genoprettede områder (herunder køb og langtidskontrakter)
- Oplysningskampagner for administrationer, eksperter og offentligheden generelt
- Videnskabelig overvågning af naturtyper og dyre- og plantearter.

Der blev indført nye betingelser i LIFE III, der var sammenfaldende med fremskridt i udpegelsen af lokaliteter. For at kunne modtage midler, *skal* størstedelen af et LIFE III-Natur-projekt omfatte konkrete foranstaltninger, såsom retablering eller forbedring af en lokalitet. Alle projekter skal omfatte oplysningskampagner eller lignende.

I takt med gennemførelsen af EU's naturbevaring har Life-Natur også udviklet sig. Medens forudgående udpegelse af lokaliteten ikke var en betingelse for finansiering under Life I, blev det en absolut betingelse i de efterfølgende faser. Rent teoretiske projekter, som f.eks. udarbejdelse af forvaltningsplaner uden gennemførelse, kan ikke længere støtteberettiget under Life III¹.

I de tre Life III udvælgelsesrunder er der hidtil i alt modtaget 680 ansøgninger, hvoraf 243 (36%) blev udvalgt til medfinansiering.

Life-Natur. Modtagne og medfinansierede forslag					
	Antal modtagne forslag	Antal medfinansierede forslag	EF-støtte i alt - alle projekter (mio. EUR)	Budget i alt - alle projekter (mio. EUR)	Gennemsnitlig medfinansiering pr. projekt (mio. EUR)
2001	310	94	79.4	152,7	0,844
2002	188	70	72	130	1,028
2003	182	77	70.9	132,8	0,92

Detaljerede oplysninger og sammenligninger med tidligere faser af Life er anført i tabel A i bilaget.

Under Life III har omkring 80 projekter med en gennemsnitlig værdi på 1,8 mio. EUR modtaget støtte hvert år. Den gennemsnitlige medfinansiering for Life III-Natur hidtil er 54%.

Som de traditionelle deltagere i naturbevaring er offentlige og navnlig regionale myndigheder hovedmodtagerne (73%). Ikke statslige organisationer (NGO) dækker 25%, men sammen med videnskabelige institutioner er de hyppige partnere i projekter (jf. tabel C i bilaget).

For at vurdere resultaterne af Life-Natur på baggrund af dets mål er det nødvendigt at undersøge, hvor der er blevet udført projekter, og hvilke foranstaltninger der er blevet iværksat.

¹ Undtaget herfra er associerede kandidatlande og nye medlemsstater i 2004.

3.1.2. *Typer projekter og deres dækning (siden begyndelsen af Life)*

Life-Natur projekter er rettet mod enten fugle på Natura 2000-lokaliteter (18%) eller naturtyper på Natura 2000-lokaliteter (74%) eller arter uden for Natura 2000-lokaliteter (8%)².

Natura 2000-lokaliteter

Ved udgangen af 2001 havde 10% af de næsten 18 000 foreslåede Natura 2000-lokaliteter været genstand for et Life-Natur projekt. Kun 2,5% af lokaliteterne har været omfattet af mere end et projekt. Dette falder i tråd med Life-funktionen, nemlig initiativfremmende støtte. Foreslåede projekter udvælges så vidt muligt med henblik på at dække nye områder af Natura 2000, og videreførelse af projekter gives lav prioritet ved støtteuddelingen.

Naturtyper og arter

En detaljeret analyse af projekter over en fireårsperiode viser, at Life-Natur mindst en gang vedrørte 87% af de *naturtyper*, der anses for at være af fællesskabsinteresse³. Totredjedele af naturtyperne har været omfattet af tre eller flere projekter.

Størstedelen af projekter omhandlede, i det mindste delvis, vådområder. På denne måde bidrager Life ligeledes til målsætningerne for den internationale konvention af 1971 om vådområder (Ramsar-konventionen) og Kommissionens meddelelse fra 1995 om vådområder⁴.

Næsten 28% af *arterne* i "habitat-" og "fugle"-direktiverne har direkte været genstand for et eller flere Life-Natur projekter. Dækningen af arter er variabel. I den ene ende af spektret har 31 arter været omfattet af mindst fem projekter. De arter, der direkte har været omfattet af mere end fire projekter, var hovedsagelig pattedyr og fugle, men omfattede også en højere planteart.

Andelen af krybdyr, amfibier, fisk, invertebrater og plantearter fra habitat-direktivet, der direkte var genstand for Life-projekter, forbliver temmelig lav, men langt de fleste arter i habitat-direktivet har indirekte draget nytte af genopretnings- eller forbedringstiltag rettet mod levesteder og lokaliteter, de afhænger af.

Adskillige Life-Natur projekter har drejet sig om nødforanstaltninger, der omfattede hele verdenspopulationen af direkte udryddelsestruede arter.

Projekter, der gjaldt arter uden for Natura 2000-områder, gennemføres hovedsagelig i lande med meget stor artsforskellighed, navnlig Spanien.

Life-projekterne har været relativt omfattende i geografisk henseende og tilstrækkelig betydningsfulde til, at de har kunnet bidrage til at bremse nedgangen i biodiversiteten i hele EU.

² Tallene henviser til projekter, der er medfinansieret mellem 1998 og 2001 inkl.

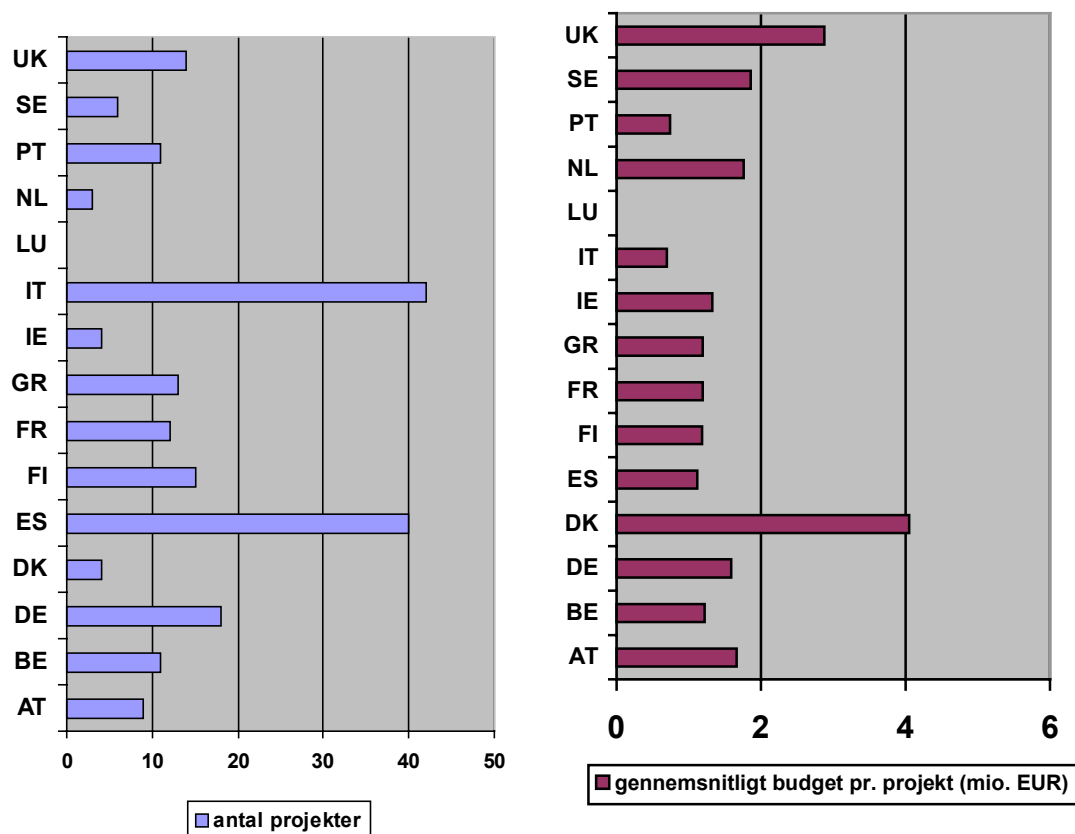
³ Dvs. anført i bilag I til "habitat"-direktivet.

⁴ Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber. 1995. Forsvarlig anvendelse og bevaring af vådområder. Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet. (KOM(95)0189 C4-0224/95).

Lande (Life III)

Fordelingen af Life-Natur projekter blandt EU-medlemsstater er følgende:

Antal og gennemsnitligt budget for Life-Natur projekter i medlemsstaterne i perioden 2001 - 2003

Projekterne i de nordlige medlemsstater er normalt større. Sydlige medlemsstater, navnlig Italien og Spanien, har mange små projekter. Betingelsen med en *forudgående* udpegelse af lokaliteter med henblik på finansiering betød, at medlemsstater, hvor Natura 2000 proceduren blev forsinket, var mindre i stand til at forelægge projekter. Dette var især tilfældet for Frankrigs og Tysklands vedkommende.

3.1.3. Ledsageforanstaltninger

Nyt under Life III var en mindre tildeling af midler til ledsageforanstaltninger som "co-op" og "starter" til Life-Natur.

Co-op-projekter støtter udveksling af erfaringer mellem igangværende projekter og tidligere projekter, medens starter-projekter går ud på forberedelse af internationale Life-Natur projekter.

I det første indkaldelsesår (2002) blev der accepteret 4 co-op og 12 starter projekter ud af henholdsvis 12 og 46 ansøgninger. Indkaldelse af forslag til co-op projekter vil blive gentaget i 2003 og 2004.

3.2. Life-Miljø

Indledning

Siden Life-Miljø's startfase i 1992 har det sigtet mod at fremme EU's miljøpolitik i medlemsstaterne ved at gennemføre konkrete demonstrationsprojekter. Disse projekter er normalt blevet udvalgt på grund af deres innovative art og muligheder for udbredelse og overførsel.

Det vigtigste træk ved Life-Miljø projekter er deres potentiale for at demonstrere nye metoder, teknikker og planer, der baner vejen for gennemførelse af EU's politik på de forskellige miljøområder eller for udvikling af ny politik på disse områder.

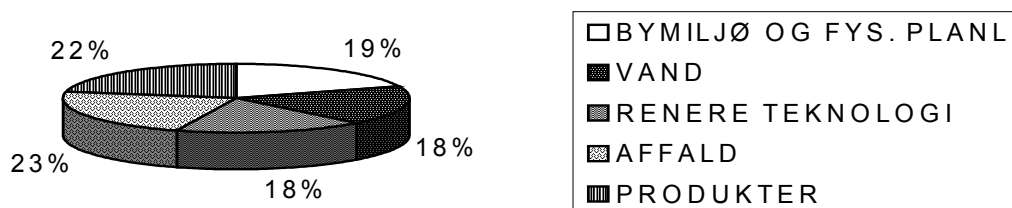
3.2.1. Foranstaltninger finansieret af Life-Miljø

Selv om antallet af modtagne forslag er svingende, er den gennemsnitlige støtte pr. projekt forblevet stabil fra år til år.

Life III-Miljø. Antal modtagne forslag, finansierede forslag og det samlede EF-bidrag					
År	Antal modtagne forslag	Antal finansierede forslag	EF-støtte (€)	Samlede projektbudget (€)	Gennemsnitlig støtte pr. forslag (€)
2001	898	103	63 411 036	191 568 988	615 641
2002	479	114	71 766 257	218 096 445	629 529
2003	532	104	69 470 808	216 153 448	667 989

Foranstaltninger under Life III-Miljø består af demonstrationsprojekter, der omfatter emner fastlagt i forordningen. Ser man på emnerne for de projekter, der er finansieret under Life-Miljø mellem 2002 og 2003, viser det sig, at der er tale om en ensartet tildeling af midler til de store projektemner "bymiljø og fysisk planlægning", "vand", "renere teknologi", "affald" og "produkter". De to emner, der modtog den største andel af midlerne, var affald og produkter (svarende til henholdsvis 23% og 22% af udgifterne).

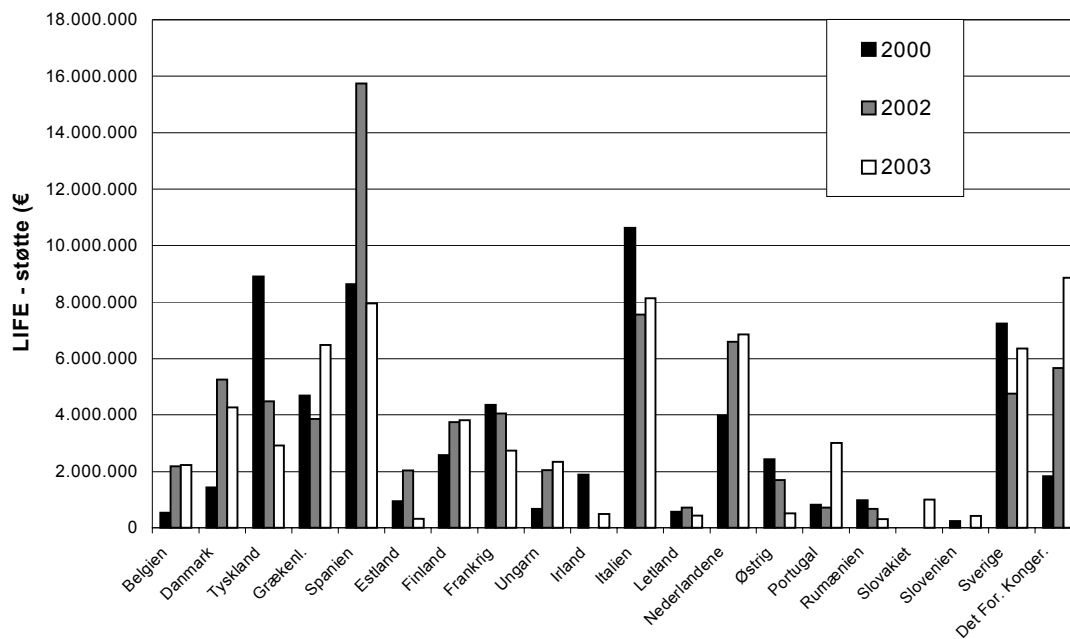
Life-Miljø støtte fordelt pr. indsatsområde 2002 & 2003

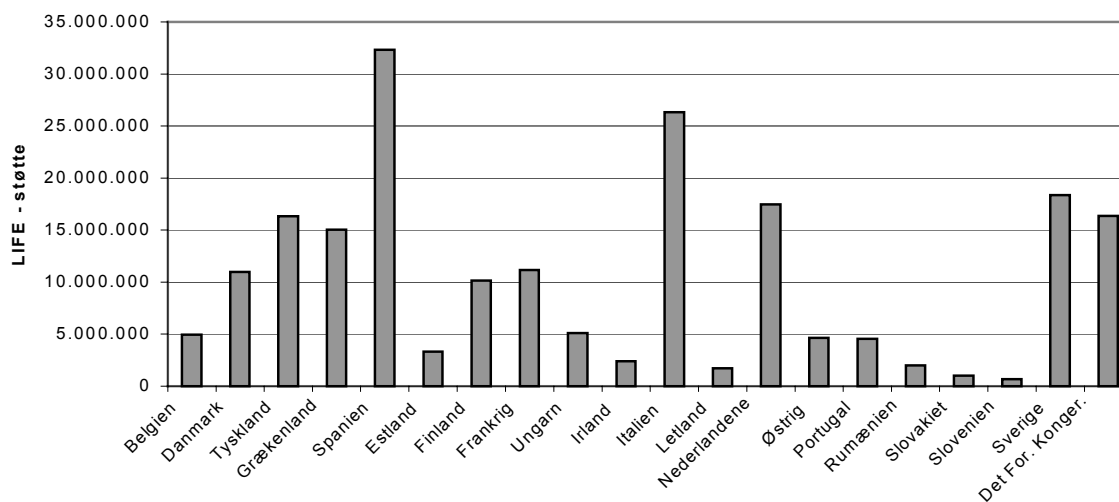
3.2.2. Projekttype/Geografisk fordeling

Hvad angår geografisk fordeling er projekter fra de nordlige medlemsstater for det meste større end projekter fra de sydlige medlemsstater. Spanien og Italien har stadig det højeste antal støttemodtagende projekter, men tendensen er gradvis udlignende.

Life-Miljø støttebeløb pr. land pr. år

Samlede Life-Miljø støttebeløb pr. land for perioden 2000-2003

3.3. Life-Tredjelande

Indledning

Life-Tredjelande tilskynder Den Europæiske Unions nabolande og landene ved Østersøen og Middelhavet til at udarbejde og igangsætte miljøforanstaltninger. Mellem 1992 og 2003 blev der finansieret 178 projekter; det samlede bidrag var på 60,7 mio. EUR; 84 projekter er blevet afsluttet, 94 er i gang, herunder 17 nye, der blev truffet afgørelse om i 2003.

3.3.1. Foranstaltninger finansieret under Life III

Det specifikke formål med Life-Tredjelande blev ændret i forhold til Life II. Formålet er nu at bidrage til tilvejebringelse af administrative færdigheder og strukturer samt udvikle politikker og handlingsprogrammer. Geografisk støtteberettigelse er ikke ændret i forhold til Life II, men Cypern og Malta, der efter planen bliver medlemsstater, vil ikke længere være støtteberettiget under Life-Tredjelande fra 2004. Siden starten på Life III er der blevet modtaget 236 forslag, og 61 projekter har modtaget støtte; Life's samlede bidrag på 21,3 mio. EUR var i gennemsnit 347 000 EUR pr. projekt.

Life III - Modtagne og finansierede forslag og det samlede EF-bidrag

År	Antal modtagne forslag	Antal finansierede forslag	EF-støtte i alt mio. EUR
2001	92	28	9,0
2002	74	16	5,7
2003	70	17	6,5

3.3.2. Geografisk fordeling og typer af Life III-projekter

Life III-projekter er geografisk opdelt mellem Østersøen (de russiske regioner Skt. Petersborg og Kaliningrad: 5 projekter; Life-bidrag 1,6 mio. EUR) og Middelhavsområdet (fra Kroatien til Marokko: 56 projekter; Life-bidrag 19,7 mio. EUR). Fordelingen pr. land er anført i tabel I i bilaget. Landene med det højeste antal projekter er Kroatien (7), Tyrkiet (7), Bosnien-Hercegovina (6) og Cypern (6). Der er ingen projekter i Egypten og kun et i Syrien. De 7 projekter, der er forelagt af internationale organisationer, er ved at blive gennemført i Mellemøsten (navnlig i Libanon) og Maghreb. Der er flere Life-Tredjelande projekter i den nordlige Middelhavsregion end i den sydlige.

Inden for det vidtrækkende "kapacitetsopbygning" består de fleste Life-Tredjelande projekter af en række forskellige foranstaltninger afpasset efter de lokale eller nationale behov. Alle Life III-Tredjelande projekter omfatter en eller flere af følgende typer foranstaltning:

- udvikling eller tilpasning af **lovgivningen**

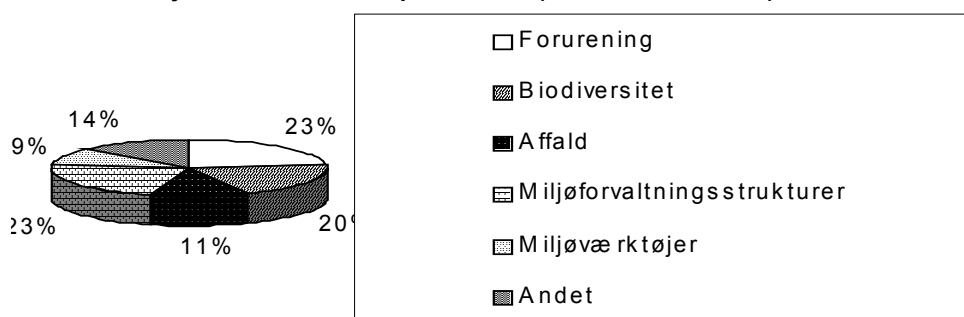
- personaleuddannelse
- oprettelse eller udbygning af miljø-**ledelsesstrukturer**
- oprettelse eller udbygning af **strukturer til dataindsamling**, -fortegnelse, -lagring, -overvågning eller -formidling
- definition af **planlægningsprocesser**, herunder sektorpolitikker, strategier eller handlingsplaner
- udarbejdelse af standarder eller bestemmelser
- oplysningskampagner og/eller
- udvikling af **tekniske værktøjer**, herunder tekniske retningslinjer, overførsel af knowhow og bestemmelse af bedste fremgangsmåde.

Støtten kan gives på lokalt, nationalt eller regionalt plan. Den kan være koncentreret om harmonisering med EU-standarder eller lovgivning eller om gennemførelse af bestående EU-miljøværktøjer (herunder Emas, Corine, Natura 2000...).

Life-Tredjelande projekter omfatter hovedsagelig nøgleemner på miljøområdet. De kan groft opdeles i tre grupper: forurening (23%), biodiversitet (20%) og affald (11%). Som det fremgår af diagrammet nedenfor, er den største samlekategori af projekter den, der omfatter de generelle miljøforvaltningsstrukturer (23% eller 10 projekter). Denne kategori omfatter generel støtte til miljøforvaltningsstrukturer. En nært beslægtet kategori af projekter fokuserer på særlige miljøværktøjer, f.eks. miljøledelse og Emas. Kategorien 'Andet' dækker seks projekter, der omfatter emner såsom miljøuddannelse, arealundersøgelse og jordressourcer.

2003-projekterne vedrørte miljøværktøjer og -strukturer (6), biodiversitet og forvaltning af naturressourcer (5), fast affald (3), vand (1), luftforurening (1) og miljøuddannelse (1).

Life-Tredjelande støtte pr. tema (2001 and 2002)

3.4. Kommissionens forvaltning af Life-projekter

3.4.1. Teknisk forvaltning

Forenkling

Under Life II var forvaltningsstrukturen opdelt i fem enheder, der uafhængigt overvågede Life-Miljø, Life-Natur, Life-Tredjelande, Life-Ansøgerlande og den finansielle forvaltning af Life.

I februar 2001, da den første udvælgelse for Life III begyndte, blev generaldirektoratet for miljø omstruktureret, og alle aktiviteter vedrørende Life blev bragt sammen i en enhed (kontor Miljø D1, Life) for at forenkle forvaltningen heraf.

Den administrative enhed, der forvalter Life, består af eksterne hold, der holder øje med projekterne på stedet.

Der er blevet indgået aftaler for at fastlægge forbindelserne mellem Life-kontoret og de tematiske kontorer i GD Miljø for at tilskynde sidstnævnte til at deltage i udvælgelsen af projekter og anvendelsen af resultaterne.

Forvaltningskontoret har fremmet den gradvise harmonisering af forvaltningen af de tre grene af Life ved at indføre lignende værktøjer og standarder, navnlig: retningslinjer for anvendelse, administrative standardbestemmelser, projektudvælgelseskriterier, metoder til forelæggelse og overvågning af projekter, administrative styringsværktøjer, anvendelse af eksterne hold, forelæggelse og udnyttelse af resultater.

Procedurer til fremme af effektivitet og gennemsigtighed

Udvælgelseskriterier og -reglerne meddeles inden udvælgelsesproceduren og er tilgængelige på Internettet. Der er blevet tilrettelagt en præsentation af programmet i alle medlemsstater med støtte fra Kommissionen.

Medlemsstaterne anmodes om at afgive deres udtalelse om projekterne inden udvælgelsesproceduren er færdig og mødes med Kommissionen for at give deres bemærkninger til vurderingerne, inden der afgives formel udtalelse i høringsproceduren i Life-udvalget for Miljø- og Tredjelande-projekter, og i habitatudvalget hvad angår Natur-projekter.

Bemærkninger fra eksperter og Kommissionen om projektevalueringer og deres resultat er tilgængelig på Internettet (ESAP-system). Medlemsstaterne har direkte adgang hertil.

Overvågning og vurdering

Der blev oprettet en enkelt styringsdatabase: Butler. Det betyder, at man til enhver tid kan se den nøjagtige situation for hvert projekt, og at der kan indsamles statistiske oplysninger om projekterne med henblik på en sektoranalyse af deres virkninger.

Der er blevet indført en standardformular til forelæggelse af regnskabsdata. Der har siden 2003 eksisteret et pc-værktøj for projektledere som hjælp for dem til at udfylde deres erklæringer om indtægter og udgifter.

De administrative regler blev tilpasset for at bringe dem i overensstemmelse med Kommissionens nye finansforordning.

Den (tekniske og finansielle) kontrol blev standardiseret og gjort mere systematisk for de eksterne hold og for Kommissionen.

Der laves nu standardformularer til den endelige vurdering for alle projekter, og de er til rådighed på Life-hjemmesiden med henblik på en bredere formidling af resultater og udvidet oprettelse af netværker.

Samling af de tekniske og finansielle hold i samme afdeling øger kontakten mellem de tekniske og finansielle bedømmere.

Kommissionen har lanceret en *ex-post* vurdering af nogle projekter for at måle deres efterfølgende virkninger.

Resultater

Den fulgte fremgangsmåde har forbedret programmets finansielle situation (jf. det følgende kapitel) og resulteret i:

- permanent overvågning af situationen for hvert enkelt projekt ved anvendelse af det specifikke værktøj, BUTLER. Strengere politik med hensyn til projekter, der ikke indeholder de nødvendige oplysninger inden fristerne, har reduceret antallet af projekter, hvor udestående beløb ikke er blevet betalt. Kommissionen træffer automatisk beslutning om tilbagebetaling efter at have sendt to registrerede effektueringsbreve og uden at modtage noget svar inden tre måneder. Det samlede antal igangværende projekter blev således reduceret fra 1 100 i begyndelsen af 2001 til 800 ved begyndelsen af 2003
- færre udestående forpligtelser
- kortere evalueringsperioder og kortere betalingsfrister
- ganske få tvister og formelle klager
- obligatorisk teknisk og administrativ overvågning af projekter og størstedelen af personalet er beskæftiget hermed siden omstruktureringen. Arbejdet med formidling af resultater og fremme samt oprettelse af netværker til instrumentet begyndte mod slutningen af 2002, da der var blevet vedtaget en kommunikationsstrategi.

3.4.2. Finansiell forvaltning

Der blev gjort store fremskridt med hensyn til den finansielle forvaltning af Life-programmet. Indtil 2001 tog finansieringskontoret sig af den finansielle forvaltning på et centraliseret grundlag, men i 2001 fandt finansieringsreformen sted, og der blev foreslået en omlægning af den finansielle forvaltning.

Dette resulterede i oprettelsen af Life-kontoret med en fuldstændig decentraliseret finansiell struktur (model 1). Dette betød, at fra det tidspunkt og fremover blev den samlede finansieringsforvaltning for Life-programmet udført af det nyoprettede Life-kontor. Lederen af Life-kontoret er ved afledet fuldmagt den bemyndigede person for Life-programmet og er fuldt ud ansvarlig for alle aspekter af gennemførelsen af Life-budgettet, der udgør omkring to tredjedele af det samlede operationelle budget for Generaldirektoratet for Miljø.

Omlægningen af den finansielle forvaltning har medført forbedringer på alle niveauer, hvilket fremgår af følgende oplysninger.

Life III-budgettet

Finansieringsrammen er for perioden 2000 til 2004 fastsat til 640 mio. EUR.

Der er til de forskellige foranstaltninger afsat følgende beløb⁵ :

NATUR: 47% eller 300,8 mio. EUR

MILJØ: 47% eller 300,8 mio. EUR

TREDJELANDE: 6% eller 38,4 mio. EUR.

De årlige bevillinger, der fastlægges af budgetmyndigheden, vises i tabellen over budgetbevillinger (jf. tabel J i bilaget).

Budgetbevillingerne fordeles mellem støtteforanstaltninger, der er begrænset til 5% af de afsatte bevillinger, og projekttilskud.

Tabellerne i bilaget giver et overblik over budgetbevillinger og de brugte forpligtelsesbevillinger til støtteforanstaltninger og projekterne for hvert år og for hver foranstaltning.

Indtil 2003 er 75% blevet bevilliget af de samlede budgetressourcer, der blev fastsat i forordning nr. 1655/2000 om det finansielle instrument for miljøet.

Forpligtelser

Starten på Life III var ikke uden problemer på grund af den sene godkendelse af den nye Life-forordning. Disse er afspejlet i de indgåede forpligtelse for i 2000 og 2001. Det var i 2000 ikke muligt at lancere nogen indkaldelse af forslag. Som resultat heraf blev beløbet overført til 2001 og tildelingen til projekter i 2001 var meget større end beløbet for 2002.

Finansieringstabellerne i bilaget viser, at siden starten af Life III kan der ses en positiv udvikling for de anvendte forpligtelsesbevillinger: i 2000 blev kun 83,18% brugt og i 2002 99,73%, og det forventes, at der i 2003 vil nås et lignende niveau. For Life-Natur og Miljø var udnyttelsen næsten 100%, men på grund af mangel på projekter af tilstrækkelig høj kvalitet kunne det afsatte budget ikke anvendes fuldt ud

⁵ Uden de beløb, der er afsat til udvidelsen.

for Life-Tredjelande. Sidstnævnte udgør imidlertid kun en lille andel af det samlede budget (6%). Den overordnede anvendelse af forpligtelser er tilfredsstillende.

Betalinger

De anvendte og udførte betalingsbevillinger viser også en opadgående tendens, selv om kun en sammenligning mellem 2001 og 2002 er relevant af de allerede nævnte grunde.

Tabellerne (tabel N) viser tydeligt, at der er sket betydelige fremskridt med alle foranstaltninger med hensyn til udførte betalingsbevillinger siden 2002. For Life-Natur var situationen i 2001 allerede 96,57%, men resultaterne for Life-Miljø og -Tredjelande kunne have været meget bedre. I 2002 gik Life-Miljø imidlertid op fra 76,51% til 99,78% og Life-Tredjelande fordoblede sin præstation ved at stige fra 47,28% til 98,84%.

Betalingsforsinkelser

Nedbringelse af betalingsforsinkelser er også et godt kriterium, når den finansielle forvaltnings effektivitet skal vurderes.

Der blev gjort væsentlige fremskridt mellem 2000 og 2002, som tallene viser.

Udviklingen er betydelig, eftersom 71% af betalingerne i 2002 blev foretaget inden 60 dage, hvilket udgør en stigning på 69% siden 2000.

I 2000 blev kun 64% af betalingerne foretaget inden 90 dage, medens 82% af betalingerne i 2002 fandt sted inden 90 dage, dvs. en stigning på 28%.

Udestående forpligtelser

I marts 2001 blev der registreret 187 udestående forpligtelser. Et år senere var der kun 83 udestående forpligtelser tilbage, og i 2003 for samme periode er kun 21 forpligtelser udløbet på grund af beslutninger om tilbagebetaling, anmodning om yderligere oplysninger osv. De følges alle nøje.

Ansøgerlande

Siden 1999 (Life II) har Rumænien tilsluttet sig Life-programmet og har betalt sin årlige 'entré' for at deltage med projekter i Life-programmet.

Andre lande fulgte trop i 2001: Estland, Ungarn, Letland og Slovenien. Ansøgerlandes bidrag er fastsat i det aftalememorandum, der er underskrevet af ansøgerlandets miljøministerium og kommissionsmedlemmet med ansvar for miljø. Slovakiet tilsluttede sig Life-programmet i 2003 og har siden også deltaget fuldt ud med forelæggelse af projekter.

Fem af de seks ansøgerlande drager fordele af deres deltagelse i Life-programmet, hvilket kan udledes af tabellerne i tabel P i bilaget.

Procentsatsen af Life-programmets bidrag til projekter fra ansøgerlande, som står i forhold til deres eget bidrag (herunder Phare), er steget hvert år (2001: 151%; 2002: 265%; 2003: 312% for Life-Natur og 105%, 150% og 221% for Life-Miljø). Det bør

imidlertid bemærkes, at nogle lande drager større fordel end andre, og at Rumænien har bidraget med mere, end landet har modtaget fra Life-programmet. Dette forklares ved det forhold, at projekternes nationalitet ikke tages i betragtning ved udvælgelsen, og at kun de højest prioriterede projekter udvælges.

Fra 2004 og fremover kan alle tiltrædende lande deltage i Life-programmet.

3.5. Ny "kommunikationsstrategi"

Life III-forordningen understreger kraftigt betydningen af formidling og overførsel af resultaterne af Life-projekter til andre lignende projekter og af de erfaringer, man har draget af programmet, til andre sektorpolitikker eller fællesskabslovgivningen på miljøområdet.

Tidligere kommunikationsaktiviteter har imidlertid ikke i tilstrækkelig grad fremhævet programmets fordele, der omfatter talrige positive miljøresultater fra projekterne, udvikling af en videnbaseret fremgangsmåde, gennemførelse af den gældende miljølovgivning og udvikling af nye reguleringsinstrumenter.

I marts 2002 blev der forelagt en ny *Life*-kommunikationsstrategi med henblik på opfyldelse af de lovbestemte krav. Denne kommunikationsstrategi går ud på en fuldstændig udnyttelse af *Life*-programmets potentiale gennem den bedste anvendelse af de begrænsede midler og personaleresourcer. Den har til formål at optimere kommunikationen til både de direkte deltagere (institutioner, støttemodtagere osv.) og de indirekte modtagere (potentielle genbrugere af resultaterne, potentielle støttemodtagere, miljøorganisationer, informerede dele af offentligheden) såvel som de europæiske borgere/skatteydere.

Kommunikationsstrategien sigter mod at påvise instrumentets relevans og vise overførselspotentialer for projektresultater såvel som deres relevans for Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram.

Siden kommunikationsstrategien blev lanceret er der blevet indført en lang række forskellige foranstaltninger.

- Life-netstedet (<http://europa.eu.int/comm/environment/Life/home.htm>) blev omformet i juni 2002 med et nyt look og opdatering af omkring 350 projektformularer i Life-projekt-databasen, der nu indeholder projektresultater, henvisninger til lovbestemmelser og en række søgeord. En undersøgelse fastslog, at *Life*-netstedet er blevet det mest søgte blandt alle Generaldirektoratet for Miljø netsteder og det mest besøgte i Europa-Kommissionen i 2002 med et gennemsnit på 65 000 besøgende om måneden, 20% mere end i 2001.
- Der blev i 2002 præsenteret adskillige *Life*-projekter på fire større specialiserede miljømesser (Greenweek-Bruxelles, TemTecma-Madrid, Open Day-Bruxelles, Aquatech-Amsterdam), hvor *Life*-programmet blev præsenteret med en stand og organiserede konferencer og projektkonferencer.
- I november 2002 lancerede Life-kontoret et elektronisk månedligt nyhedsbrev, der når over 3000 kontaktpersoner (hovedsagelig støttemodtagere, institutioner, fagfolk); det indeholder oplysninger om vellykkede *Life*-projekter, begivenheder og publikationer.

- I 2002 blev brochuren "Life, Det finansielle instrument for miljøet" offentliggjort med det formål at give den almene offentlighed et grundlæggende kendskab hertil.
- Ligeledes i 2002 blev serien af publikationer benævnt "Focus" indledt med brochuren "Life and Water", der indeholder et resume af resultaterne af Life-projekter vedrørende vandforvaltning.
- I 2003 udkom brochurerne "Life and Natura 2000", "Life and the Rural Development" og "Life and EMAS", der belyste instrumentets bidrag til de pågældende sektorer.
- Der blev i 2003 lavet et sæt lysbilleder om Life-Miljø med det formål at informere særlig interesserede fagfolk i forbindelse med præsentationer i medlemsstaterne og i Life-associerede lande.
- I 2002 og 2003 blev der offentliggjort en "Yearly Compilation" af nye udvalgte Life-projekter sammen med pressemeddelelser for at informere offentligheden om resultaterne af udvælgelsesrunderne.
- *Life*-kontorets personale deltog i forskellige Life-begivenheder og -seminarer i medlemsstaterne, tiltrædelseslande og lande, der er associeret til Life.

For 2003 og 2004 vil udarbejdelsen af kommunikationsstrategien omfatte:

- oprettelse af et mediebibliotek med video, CD og fotos fra Life-projekter
- offentliggørelse af fire nye brochurer ("Life and Clean Technologies", "Life and Alien Species", "Life and Waste" og "Life and the Birds Directive") og den nye "Yearly Compilations" af nyudvalgte projekter med pressemeddelelser;
- færdiggørelse af ajourføringen af projektdatabasen og forbedring af søgemaskinen
- kontinuerlig ajourføring af Life-netstedet
- fortsat offentliggørelse af Life nyhedsbrevet.

4. EVALUERINGSRESULTATER

I dette kapitel fremlægges først Kommissionens analyse af resultaterne, dernæst den eksterne konsultants væsentligste konklusioner, der følger forordningens struktur, der indeholder tre tematiske dele.

4.1. Kommissionens resultater

Til vurderingen af Life-Natur kunne Kommissionen benytte den database, der blev oprettet i 2001. Denne database indeholder specifikke data om projekter, der er blevet finansieret siden starten på Life og muliggør derfor en overordnet vurdering af resultaterne. Databasen er imidlertid ved at blive udviklet for Life-Miljø, så Kommissionen anvendte et sektoreksempel (garverier) til evalueringen.

Da de fleste ansøgerlande først startede med at deltage i Life-Miljø og Life-Natur programmerne fra 2001 og fremefter, er denne evaluering hovedsagelig baseret på projekter, der blev støttet i de nuværende 15 medlemsstater.

4.1.1. *Life-Natur*

Life-Natur kan aldrig erstatte almen støtte til naturbevaring. Der blev kun afsat 47 mio. EUR i gennemsnit hvert år mellem 1992 og 2003. I betragtning af at de anslåede årlige omkostninger ved Natura 2000⁶ er blevet anslået til 3 400 til 5 700 mio. EUR om året, bør udbyttet fra Life-Natur for 10% af Natura 2000-lokaliteter anses som betydeligt.

Life-Natur projekter har bragt forbedringer til de videnskabelige data vedrørende lokaliteter og korrektioner til lokaliteters afgrænsning.

Life-Natur projekter har bidraget til forståelsen og den gradvise accept af Natura 2000, navnlig i lande som Frankrig, Irland og Finland, hvor lokale interessepartier var skeptiske med hensyn til Natura 2000.

Krav om *forudgående* udpegelse af lokalitet som betingelse for støtte fra Life-Natur har tilskyndet medlemsstater til hurtigere at udpege Natura 2000-lokaliteter.

I første og anden fase hjalp Life-Natur medlemsstaterne med at opfylde deres forpligtelser i henhold til artikel 6 i habitat-direktivet, dvs. med at udarbejde forvaltningsplaner for alle Natura 2000-lokaliteter. Life-Natur muliggør ligeledes deltagelse i forskellige handlingsplaner, der offentliggøres af Europarådet. Dette arbejde er fortsat med udarbejdelse og ajourføring af forvaltningsplaner i de fleste Life III-projekter.

Life-Natur har givet et betydeligt bidrag til udvikling og anvendelse af overvågningsprogrammer til at følge virkningerne af bevaringsforanstaltninger og give retningslinjer for forvaltning. Dette har hjulpet medlemsstaterne med at opfylde deres overvågningsforpligtelse i medfør af habitat-direktivet. Feedback fra projekter har ført til anmodninger om forbindelse mellem lokaliteter gennem biologiske korridorer, der er altafgørende for at garantere den langsigtede sammenhæng i Natura

⁶ Henvisning til artikel 8-arbejdsgruppens rapport.

2000-netværket. Projekter giver almindeligvis værdifulde 'på stedet'-oplysninger om tilstanden af Natura 2000 og biodiversiteten i EU.

Life-Natur har ligeledes arbejdet i samarbejde med andre støtteordninger og foranstaltninger. Mange projekter har ført til gennemførelse (gennem initiativfremmende statsstøtte) og tilpasning af foranstaltninger for miljøvenligt landbrug til Natura 2000-lokaliteter⁷. Den samlede betalingsstrøm kan sikre fortsat forvaltning af de pågældende lokaliteter. Andre Life-Natur projekter bidrager til forvaltningen af afvandingsområder under EU-vandrammedirektivet.

Arter og lokaliteter er stadig kun delvis dækket ind (jf. afsnit 3.1.2), hvad angår typen af de foreslåede projekter og programmets finansielle ressourcer.

Der mangler stadig ekspertise på nogle områder og tekniske færdigheder til at køre netværket, og Life-Natur projekter burde bidrage til kapacitetsopbygning.

"Networking" - der går ud på at udveksle oplysninger mellem interesseparter, der arbejder på forskellige lokaliteter - er stadig i sin vorden. Udvikling af 'co-op' projekter (siden 2002) er imidlertid specifikt udformet til at udfylde dette hul.

Der har tidligere været ringe opmærksomhed rette mod de praktiske aspekter omkring det at opnå langsigtet støtte for at videreføre bevaringsarbejde, der er iværksat under Life-projekter. Der lægges højere vægt herpå i forbindelse med Life III, men der gøres stadig for lidt i forbindelse med opfølgning af projekter på lang sigt.

På grund af de iboende forbindelser med oprettelsen af Natura 2000 tages Life Natur's rolle i betragtning i forbindelse med overordnede drøftelser omkring finansiering af Natura 2000.

4.1.2. *Life-Miljø*

Hidtil har de medfinansierede projekter været demonstrationsprojekter som fastlagt i forordningens artikel 4, stk. 2, litra a). I 2004 har Kommissionen til hensigt at lancere en række forberedende projekter til nye miljøtiltag og -instrumenter på fællesskabsplan i medfør af forordningens artikel 4, stk. 2, litra b).

Udnyttelse af de samlede resultater efter sektor har hidtil ikke været mulig, da resultaterne af projekterne ikke altid er blevet vurderet enkeltvis. Oprettelsen af en centraliseret database med resultaterne fra alle projekter vil snart gøre det muligt.

Life-Miljø har på trods af den relativt beskedne finansielle vægt vist sig at være teknisk tungtvejende. Life-Miljø har haft positive virkninger for påvisning af miljøpolitikken levedygtighed 'i marken'. Den anvendte fremgangsmåde sammen med den sektororienterede strategi har udvirket, at Life-Miljø er blevet et effektivt værktøj til at fremme gennemførelsen af Fællesskabets sektorpolitikker på nationalt og sektorielt plan, og det har åbnet nye indfaldsveje. Det måske mest fremragende resultat af Life-Miljø har været evnen til at udløse ændringer på nationalt plan med hensyn til gennemførelse af løsninger på en række større miljøproblemer (f.eks. de mange gode resultater inden for affaldsbehandling især på lokalt plan, gennemførelse

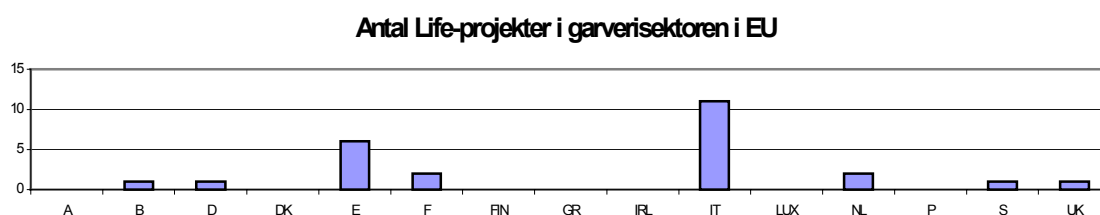
⁷ Life og miljøvenligt landbrug

af miljøvenlig teknologi osv.). Life-Miljø projekternes gennemførelse på det praktiske plan har hjulpet lokale og regionale aktører med at integrere miljöhensyn i deres daglige aktiviteter. Life-Miljø er særlig godt rodfæstet i lokalsamfund, små og mellemstore virksomheder og regionale regeringer.

Følgende tilfælde illustrerer dette tydeligt.

Case study: Virkningerne af Life-Miljø i garverisektoren.

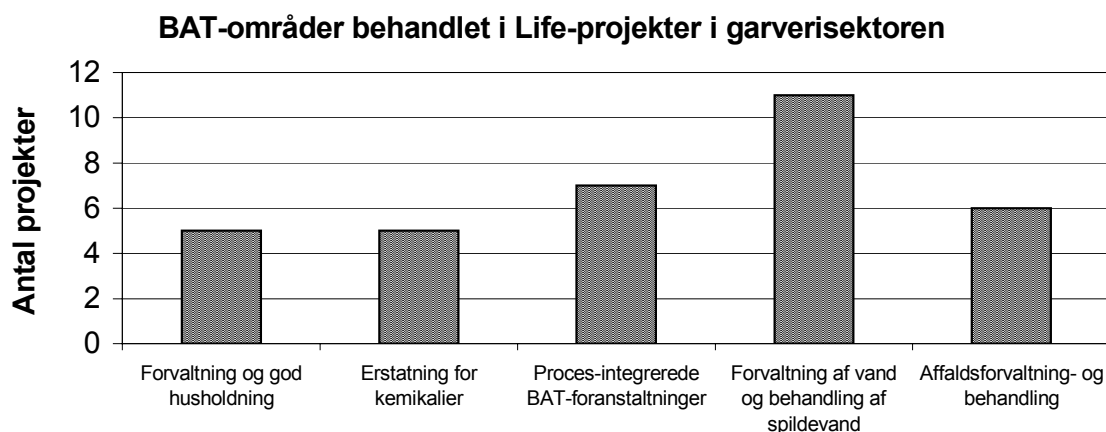
Helt fra starten har Life-Miljø været særlig aktiv med hensyn til at løse miljøproblemer forårsaget af garverier. Siden 1993 har Life-Miljø støttet 25 projekter, der blev forvaltet af 21 forskellige støttemodtagere i denne sektor.

Bidraget på 9,2 mio. EUR fra Life-Miljø har resulteret i en samlet investering på 35,5 mio. EUR.

Disse projekter er fordelt over forskellige medlemsstater, men navnlig i lande med garverier.

Life-Miljø projekter i garverisektoren dække alle områder af anvendelse af "BAT" (bedste tilgængelig teknologi) for den pågældende sektor.

De indirekte virkninger af Life-Miljø anslås til at være langt højere end de ovenfor anførte tal. De fleste af de teknikker og metoder, der blev påvist gennem disse projekter, anvendes nu fuldt ud i medlemsstaterne.

4.1.3. *Life-Tredjelande*

Life-Tredjelande er et instrument, der har vakt omfattende interesse i Den Europæiske Unions nabolande, som det fremgår af de talrige modtagne projektforslag.

Det imødekommer disse landes behov for at iværksætte og udvikle nye foranstaltninger til at bekæmpe deres miljøes forringelse. Den indfaldsvinkel, der blev fastlagt i Life III-forordningen (med specifikke mål som tilvejebringelse af færdigheder, projekter udarbejdet af tredjelande, bredt tematisk område med både natur- og industriaspekter), afspejler nøje hvad disse lande er optaget af.

De nødvendige færdigheder til at udarbejde gode projektforslag synes at være bedre i nord (Østersøen, den nordlige del af Middelhavet) end i syd (Maghreb, Machrek). Der bør derfor gøres en større indsats for at fremme Life-Tredjelande i de sydlige og østlige middelhavslande. Denne udvælgelsesproces foregår i nært samarbejde med andre afdelinger i Kommissionen, navnlig Kommissionens delegationer i de pågældende tredjelande, hvorved der sikres overensstemmelse med andre samarbejdsprogrammer (Smop, Meda, Cards, Tacis, osv.).

Life-Tredjelande giver betydelig støtte til udvikling og gennemførelse af nye miljøforanstaltninger i Den Europæiske Unions nabolande; strukturerne i disse lande er ikke tilstrækkelig sunde eller effektive. Der bør imidlertid gøres en større indsats for at måle projekternes virkninger mere effektivt og for at forbedre formidlingen af erfaringerne fra vellykkede projekter for at øge Life-Tredjelandes tilskyndende effekt.

4.1.4. *Life-Tredjelande og udarbejdelse af politik*

På grund af deres art giver Life-projekter støtte til den nuværende og fremtidige politik. Den gensidige påvirkning mellem Life-Natur med EU's naturbeskyttelsespolitik og landbrugspolitik er dokumenteret i to publikationer.

I "Life for Nature 2000" vurderes det, i hvilket omfang Life-Natur har omfattet Natura 2000-lokaliteter (jf. 3.1.2 ovenfor). Dette indebærer anvendelse af hensigtsmæssig forvaltning på mindst 10% af Natura 2000-lokaliteter, der er udpeget under habitat-direktivet, udarbejdelse af nationale og regionale retningslinjer for forvaltning af lokaliteter samt generelt kendskab til Natura 2000-målsætningerne. Publikationen "Natura 2000 and the EU agri-environmental measures" beskriver synergien mellem Life og politikken for udvikling i landområder ved at beskrive en række tilfælde "i marken". Typisk har sådanne Life-projekter tilpasset forvaltningen af Natura 2000-lokaliteter i landbrugssammenhæng, således at de kan drage nytte af langsigtet støtte gennem tilgængelige foranstaltninger for miljøvenligt landbrug. I nogle tilfælde er foranstaltninger selv blevet tilpasset for bedre at tjene naturbevaringen, eller der er blevet foreslået helt nye tiltag.

Life-Miljø har haft mere u håndgribelige følger for en lang række sektorpolitikker. Et eksempel er påvisning af teknikker til at reducere omfanget af giftigt affald fra garverisektoren (jf. 4.1.2).

4.2. Ekstern evaluering og henstillinger

Den eksterne evaluering har fremhævet en række relevante aspekter af instrumentets forvaltning og dets resultater og fordele for dets tre komponenter.

Generelt

I henhold til den eksterne evaluering er Life-programmet det eneste instrument, der er udformet til at støtte Fællesskabets miljøpolitik. Der er mange beviser på, at programmet bidrager til *gennemførelsen* af politikken.

Det er imidlertid mindre indlysende, hvorvidt Life bidrager til at fremme debatten og *udvikle* politikken eller lovgivningen. Dette er ikke nogen overraskelse, da programmet består af tre meget forskellige temakomponenter med hver sine målsætninger. Af disse komponenter har kun Life-Miljø den målsætning at udvikle fællesskabspolitikken. De andre to, Life-Natur og Life-Tredjelande, vedrører gennemførelsen af de førte politikker og/eller udvikling af færdigheder til gennemførelsen heraf. Ifølge den eksterne konsulent opfylder alle tre Life-komponenter nyttige opgaver og er fortsat nyttige.

Forvaltning

Rapporten finder, at forvaltningen af Life-programmet synes at være lønsom i sammenligning med andre EF-programmer. Life-programmet styres generelt effektivt, og der anvendes systematiske og strenge procedurer, der er blevet indført af Life-kontoret. Kontoret har indført nogle yderst nyttige styringsværktøjer, især ESAP- og Butler-databaserne. Disse databaser skal anses for at repræsentere den bedste fremgangsmåde ('best practice') og anvendes som modeller for et fremtidigt Life-program eller dets efterfølger.

Ifølge resultaterne finder mange interesseparter, at forvaltningsprocesserne er ved at blive for bureaukratiske, og at der burde findes en mulighed for at forenkle dem.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- ***Life-kontorets forvaltningspersonale bør regelmæssigt gennemgå processerne i en vedvarende bestræbelse på forbedring for at bestemme mulighederne for at strømlinje dem.***

De fleste interesseparter var ikke specielt for eller imod ordningen med, at alle tre Life-emner blev forvaltet af en enkelt afdeling. De fleste interesseparter fandt imidlertid, at Life-programmet og dets tre bestanddele eller efterfølgere fortsat skulle forvaltes i Generaldirektoratet for Miljø.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- ***Det er ikke nogen fordel at ændre forvaltningsstrukturen i øjeblikket, men det bør overvejes, hvordan forvaltningen af Life-Tredjelande bør foregå efter udvidelsen.***

Ansøgnings- og forslagsudvælgelsesprocessen

Et andet resultat var, at de fleste interesseparter fandt en årlig indkaldelse af forslag for passende, men at den burde ske en bestemt måned i begyndelsen af hvert år. Derved ville ansøgerne have mulighed for at planlægge deres forslagsudarbejdelse. Den eksterne konsulent finder, at en årlig indkaldelse er passende, men at processen burde fremskyndes, om muligt to måneder.

Mange interesseparter fandt ansøgnings- og udvælgelsesforløbet for bureaukratisk, og at det kunne forbedres gennem forenkling.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- ***Det bør navnlig sikres, at forslagsudvælgeskriterierne svarer overens med ansøgningsvejledningen og denne med ansøgningsformularerne.***

Hermed ville ansøgere få indsigt i, hvordan deres forslag bliver vurderet, og det ville forenkle bedømmernes opgave.

Andre interesseparter, især medlemsstater, har udbedt sig større gennemsigtighed i projektudvælgelsesforløbet. Konsulenten finder dog, at udvidelse af adgangen til ESAP-databasen, der tidligere var tilgængelig for de nationale myndigheder vedrørende Life-Miljø, til alle nationale myndigheder ville imødekomme de fleste medlemsstaters ønsker.

Life-Natur

Rapportens resultater viser, at det er lykkedes *Life-Natur* meget fint at bestemme og hjælpe med til at oprette de 20 000 Natura 2000 bevaringsværdige lokaliteter forskellige steder i EU. Programmets væsentligste virkning har været at bestemme lokaliteterne, der som aktivitet nu stort set er afsluttet, og at udarbejde forvaltningsplaner. Hidtil har *Life* kun været i stand til at støtte bevaringsforanstaltninger i praksis på omkring 10% af Natura-lokaliteterne.

Den eksterne konsulent angiver, at medens dette i sig selv er et betydeligt og værdifuldt resultat, så er hovedudfordringen for *Life-Natur* at udvirke en multiplikatorvirkning ved at tilskynde til aktiviteter i de andre 90%.

Alle kontaktede interesseparter fandt, at *Life-Natur* har været et nødvendigt og yderst effektivt instrument til gennemførelse af både 'fugle'- og 'habitat'-direktivet. De mente, at der kunne udføres flere foranstaltninger, hvis der var et større budget til rådighed, men de fleste fandt, at *Life-Natur* er bedst egnet til at støtte initiativfremmende projekter. Et nøgleproblem er, at der ikke er tilstrækkelig stor kapacitet af erfarne og veluddannede bevaringsspecialister i Europa til at udføre mange flere projekter.

Følgelig finder den eksterne konsulent, at:

- ***Life-Natur bør fortsat spille en vigtig rolle som drivkraft for gennemførelsen af Natura 2000 eller for medvirken til Natura 2000's gennemførelse.***

- *Programmet kunne have en større rolle som angiver af finansieringskilder til bevaringsaktiviteter og hjælpe med til udvikling af uddannelsesmateriale til naturplejepersonalet. Dette kunne bestå af vejledninger eller værktøjer og ville supplere de allerede udførte demonstrationsaktiviteter.*
- *Der bør ligeledes tilskyndes til ansøgninger om flere samarbejdsprojekter, for at Natura 2000 kan udvikle sig som et netværk af lokaliteter og hermed yderligere formidle de gode resultater af Life-projekter.*

Resultaterne viser, at fugle- og habitatdirektiverne er lige så relevante for ansøgerlandene, hvoraf de fleste snart vil blive medlemsstater i Den Europæiske Union.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- *Det bør overvejes at udvide anvendelsesområde for Life-Natur til at omfatte lande ved Sortehavet.*

Den eksterne konsulent henstiller desuden, at:

- *Life-projekter bør systematisk følges op flere år efter afslutningen for at fremme en vurdering af, hvor bæredygtige de var eller i hvor høj grad de kunne bruges andre steder. Dette ville muliggøre bestemmelse og formidling af kritiske succesfaktorer og også af hindringer for projekters succes på lang sigt.*

Den eneste væsentlige kritik i rapporten af Life-Natur vedrører dets formidlingsaktiviteter. Det meste af kritikken vedrører interesseparters erfaring med Life II. Under den tredje fase af Life synes der at være blevet gjort en betydelig indsats for at forbedre kommunikationen mellem Life-støttemodtagere og gennemsigtigheden af projektresultater, navnlig gennem udarbejdelse og gennemførelse af en kommunikationsstrategi.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- *Der bør som en vigtig del af alle lignende programmer i fremtiden være en kommunikationsstrategi. Det bør overvejes, om der bør indgås kontrakt med markedsføringspecialister for at støtte programmets formidlingsaktiviteter.*

“NEWSFLASH” og “Natura 2000” nyhedsbrevene synes at være særlig nyttige værktøjer til formidling af de seneste udviklinger og til at fremme kontakten mellem projektledere. Dette bør ligeledes overvejes som et led i bedste fremgangsmåde.

Life-Miljø

Den eksterne evaluering peger på, at der kun er ringe bevis for, at Life-Miljø støtter "forberedende aktiviteter" som hjælp til afprøvning, ajourføring og udvikling af enten Unionens eller medlemsstaternes politik. Der er imidlertid tydelig bevis på, at Life-Miljø har demonstreret og bevist en lang række rene teknikker på nøgleområder,

såsom forbedring af vandkvalitet og nyttiggørelse af affald, hvilket vil hjælpe med til at gennemføre EU's miljøpolitik.

Resultaterne viser, at medlemsstaterne sætter pris på programmet og finder, at Life supplerer og udfylder huller i nationale programmer. Man finder, at Life-projekter er mest effektive, når den private og offentlige sektor arbejder sammen, og hvor større SMV er inddraget.

Der har været en omfattende diskussion både i Kommissionen og blandt medlemsstaterne med hensyn til definition af innovation, og hvorvidt kun projekter, der er nytænkende overalt i Europa, bør kunne komme i betragtning.

Den eksterne konsulent henstiller derfor, at:

- ***Det bør overvejes, hvor stor virkning der kan opnås på europæisk plan. En mulighed er at koncentrere Life-Miljø's støtte om større tværnationale projekter med en paneuropæisk dimension og overlade det til medlemsstaterne at finansiere mindre projekter under deres egne programmer. En anden er at fortsætte med at støtte den projekttype, er i øjeblikket støttet, men at afsætte et budget til overvågning af projektets tekniske resultater og "markedsføre" disse resultater til gentagelse andre steder i Fællesskabet.***
- ***Hvis Life-Miljø videreføres i sin nuværende form, bør der fastlægges to særskilte projekttyper:***

Projekter for "innovation", der støtter den første kommercielle anvendelse af en teknologi eller fremgangsmåde i Europa, og projekter for "formidling", der fremmer overførslen af teknologi i Europa ved at støtte den første kommercielle anvendelse af en teknologi eller praksis i et land, selv om teknologien allerede er blevet demonstreret andetsteds i EU.

Innovationsprojekter bør støttes med en højere sats end formidlingsprojekter, og medlemsstaterne skal forpligte sig til at formidle resultaterne af deres formidlingsprojekter.

Mange medlemsstater finder, at standarden af de eksterne eksperter varierer enormt. De fleste interesseparter erkendte imidlertid behovet for at anvende eksterne eksperter, da man mente, at al den ekspertise og erfaring, der var nødvendig for at vurdere forslagene, ikke var til rådighed i Kommissionen.

Den eksterne konsulent henstiller, at:

- ***Kommissionen bør revidere kriterierne for udvælgelse af eksterne eksperter.***

Næsten alle interesseparter finder, at formidlingen af projektresultater på fællesskabsplan, hvad Life-Miljø angår, må forbedres. Alle projekter indeholder et formidlingselement og giver formidlingsresultater såsom case studies og videoer, men det er sjældent, at projekthold har markedsføringskyndige, og det er klart, at resultaterne ikke anvendes maksimalt. Der er følgelig kun få eksempler på, at projekterne er gentaget andetsteds.

Den eksterne evaluering henstiller, at:

- ***Der bør anvendes professionelle markedsføringseksperter til at fremme formidlingen af resultaterne af vellykkede Life-Miljø projekter.***

Life-Tredjelande

I evalueringen understreges det, at Life-Tredjelande tydeligvis forvaltes godt, og at disse projekter i væsentlig grad bidrager til at udvikle kapaciteten i tredjelande. Life udfylder en vigtig niche derved, at det kan udvirke relativ hurtig respons og være fleksibelt med hensyn til miljøbehov og -prioriteter i tredjelande. Det er også velkoordineret med de større støtteprogrammer såsom Smap, Cards og Tacis gennem nære forbindelser med EU-delegationerne i mållandene.

Programmets art med projektideer, der udvikles af modtagerne - også kaldet 'bottom-up' - har betydet, at Life har behandlet en række miljøproblemer i mållandene på rette tid.

Life-Tredjelandes geografiske dækning vil skulle ændres efter udvidelsen i 2004, når ti lande, Cypern og Malta inkl., tiltræder. Life-Tredjelandes fremtidige geografiske dækning bør falde i tråd med Europa-Kommissionens stilling med hensyn til samarbejde med de europæiske naboer, som udstukket i meddelelsen om det paneuropæiske samarbejde efter Kiev-konferencen i 2003.

Den eksterne evaluering henstiller, at:

- ***Det bør overvejes at udvide Life-Tredjelandes dækning til at omfatte Serbien-Montenegro, Makedonien og de vestlige NIS-lande ved Sortehavet.***

5. KONKLUSIONER

Der blev draget følgende konklusioner af den interne vurdering og analyse såvel som af henstillingerne fra den eksterne konsulent.

- **Forvaltningen af Life** bør forenkles, navnlig udvælgelsesproceduren, der stadig er meget omstændelig. Overvågning af projekter skaber også en meget tung administrativ byrde. Det personale, Kommissionen beskæftiger til disse opgaver, ville være bedre udnyttet, hvis det brugte mere tid til formidling og anvendelse af resultater for at forbedre miljøet i Den Europæiske Union.
 - Det forekommer derfor hensigtsmæssigt at revidere de gældende udvælgelses- og forvaltningsprocedurer og undersøge, hvordan de kan forenkles uden at gøre dem mindre troværdige eller effektive.
 - Antallet af innovative projekter burde begrænses (til fordel for programmer, der samler adskillige nationale eller tværnationale projekter, hvorved der sikres oprettelse af netværker lige fra udarbejdelsesstadiet). Denne mulighed ville kombinere fordelene ved en mere decentraliseret forvaltning med bedre formidling og anvendelse af resultater.

- For Life-Miljø kunne lancering af forberedende foranstaltninger (jf. ovenfor) også bidrage til at udbygge programmets fremgangsmåde og forenkle den centrale administration.
- Life-Natur har stadig kun omfattet en lille del af netværket for at indføre Natura 2000 forvaltningsmetoden. Den positive evaluering af programmet peger på, at det burde videreføres ifølge de samme retningslinjer, før der eventuelt ændres i andre af Fællesskabets finansielle instrumenter, som effektivt kunne overtage og finansiere gennemførelsen af Natura 2000 netværket.

I en kort overgangsperiode, før andre fællesskabsressourcer specifikt øremærkes Natura 2000, er det ikke nødvendigt at ændre forordningen. Men:

- kriterierne for udvælgelse af projekter burde tilpasses, uden at det kræver en ændring af artikel 2 i Life-forordningen, for at tilskynde til projekter, der:
 - udvirker de fleste kædereaktioner og har bredere geografisk dækning (lancering af regionale eller internationale forvaltningsplaner)
 - har forøget uddannelseskapacitet for at sikre den efterfølgende overvågning, og
 - får netværksvirkning (styrkelse af co-op projekter).

Endelig bør videreformidlingen af resultaterne forbedres.

- **Life-Miljø's** potentiale er ikke blevet udnyttet fuldt ud. Den gældende forordning kunne anvendes bedre ved at tilskynde til programmer, der er forberedende for udviklingen af nye fællesskabsforanstaltninger og -instrumenter i overensstemmelse med de prioriteter, der er udstukket i det sjette miljøhandlingsprogram.

De igangværende demonstrationsprojekter vedrører for mange emner, hvilket komplicerer udvælgelsen og gør det ikke nemmere at evaluere eller rationelt udnytte resultaterne.

- Det er vigtigt at begrænse området for støtteberettigede projekter til emner, hvor behovet er størst ved at lancere indkaldelser af forslag, der er mere målrettede med hensyn til de nuværende politiske prioriteter. Denne mulighed findes allerede ifølge retningslinjerne, men er hidtil ikke blevet udnyttet.
- Innovationskriteriet burde defineres bedre og kun vedrøre innovative teknologier og ikke overførsel af kendt teknologi, der burde omfattes af andre finansielle instrumenter, der er bedre egnede hertil end Life.
- **Life-Tredjelande** kan ligeledes videreføres i sin nuværende form med udbygning af indsatsen for at støtte forberedelsen af projekter.
- Hvad angår Life's tre tematiske områder, burde der gøres større brug af resultaterne, navnlig ved at udbygge kommunikationen og netværkerne. Der bør afsættes flere midler og muligvis hentes hjælp fra eksterne eksperter.

Kommissionens konklusion, der underbygges af den eksterne evaluering, er at:

- Life er et nyttigt instrument, der bør videreføres
- Bestræbelserne i forbindelse med tilrettelæggelse og forvaltning af programmet, der er udvist siden starten på Life III, burde fortsættes
- Life-Miljø's potentiale bør udnyttes fuldt ud med udgangspunkt i det sjette miljøhandlingsprogram
- Resultaterne bør i højere grad anvendes til at fremme bæredygtig udvikling.

Det foreslås derfor at videreføre forordningen i en treårsperiode under hensyntagen til de forbedringer, der er blevet udstukket under evalueringen. Videreførelsen bør tage hensyn til behovet for kontinuitet og ligeledes fastlægge overgangen til det nye finansielle overslag efter 2006.

For perioden efter 2006 vil det blive nødvendigt at tage hensyn til Fællesskabets nye målsætninger og de ressourcer, der er afsat til disse målsætninger, såvel som det omfang, hvori miljø er omfattet af andre fællesskabsmidler.

BILAG

Life-Natur

Tabel A: Life-Natur Modtagne og støttede projekter											
	Life I				Life II				Life III		
År	92	93	94	95	96	97	98	99	2001	2002	2003
Antal modtagne ansøgninger	86	198	296	313	241	174	191	243	310	188	182
Ansøgt EU-bidrag (mio. EUR)	227	294	270	235	174	128	136	164	290	192	198
Antal støtteberettigede projekter	fore-ligger ikke	80	116	139	123	97	115	156	184	133	152
Andel støtteberettigede projekter		40%	39%	44%	51%	56%	60%	64%	59%	71%	84%
Antal finansierede projekter	35	22	47	72	63	60	85	101	94	70	77
EU-medfinansiering (mio. EUR)	36.9	20.6	43	48.5	43.4	42.4	48	65	77	72	70,9

NB: (år EUR 12/15/AL)

Tabel B: Life-Natur Antal og værdi af Life-projekter						
	Life I 1992-95		Life II 1996-99		Life III (del) 2001-03	
	Antal projekter	Gennemsnitligt projekt-budget (000 €)	Antal projekter	Gennemsnitligt projekt-budget (000 €)	Antal projekter	Gennemsnitligt projekt-budget (000 €)
Østrig	3	1192	13	3269	9	1665
Belgien	6	691	13	1506	11	1221
Tyskland	14	2244	28	1337	18	1584
Danmark	3	1240	4	1333	4	4051
Spanien	16	2906	56	943	40	1116
Finland	5	1097	20	1627	15	1185
Frankrig	21	1842	31	1228	12	1192
Grækenland	11	1129	17	1387	13	1194
Irland	4	3680	1	4882	4	1324
Italien	23	1032	70	642	42	696
Luxembourg	0	0	2	2167	0	0
Nederlandene	1	8270	5	2366	3	1760
Portugal	16	750	17	928	11	741
Sverige	2	3827	14	2621	6	1858
Det Forenede Kongerige	13	1181	11	2573	14	2875
Associerede ansøgerlande	0	0	7	179	41	443
International EU	2	7289	0	0	0	0
Alle projekter	140	1731	309	1294	243	1164

NB: international; projektstørrelse; budget som i forslaget

Tabel C. Life-Natur støttemodtagere (1992-2001 inkl.)		
	Andel af tildelt støtte %	Andel af projekter%
Lokale myndigheder	7%	11
Regionale myndigheder	37	31
Nationale myndigheder	16	12
Andre offentlige organer	14	17
Privatsektor nonprofitorganer	2	2
Ikke statslige organisationer	25	27
I ALT	100	100

Tabel D: Life-Natur: projektomkostninger pr. kategori foranstaltning (for de 94 projekter medfinansieret i 2001)		
Kategori foranstaltning	Andel af samlede projektomkostninger %	Gennemsnit pr. lokalitet€ 000
A Forberedende arbejde, herunder forvaltningsplaner	7	117,3
B Køb og leje af jord og rettigheder	17	282,0
C Lokalitetsinvesteringsarbejde	40	641,8
D Fortsat forvaltning af lokalitet	13	205,2
E Oplysningsarbejde og publikationer	9	143,9
F Overordnet projektstyring	14	233,9
I alt	100	1624,3

Life-Miljø

		Tabel E: Life-Miljø - EF-støtte pr. indsatsområde 2000 –2002			
		Indsatsområde (IO)	Antal projekter	EF-bidrag €	Projekt-budget €
BYMILJØ OG FYSISK PLANLÆGNING					
IO 1,1	Bymiljø		8	5 841 249	12 784 454
IO 1,2	Luftkvalitet og støjbekæmpelse		7	2 961 819	6 402 787
IO 1,3	Integreret kystzoneforvaltning		8	5 605 427	13 037 136
IO 1,4	Andet område - Arealanvendelse og fysisk planlægning		4	1 475 520	3 608 856
IO 3,4	Bæredygtig turisme		7	2 763 282	6 584 198
			34	18 647 297	42 417 431
VAND					
IO 2,1	På flodbækkenniveau		6	3 044 872	7 155 929
IO 2,2	Grundvandsbeskyttelse		6	2 268 876	13 424 169
IO 2,3	Spildevandsbehandling		6	3 051 075	10 934 797
IO 2,4	Diffuse og spredte forureningskilder		4	1 778 560	4 396 809
IO 2,5	Andet område - Vandforvaltning		2	1 056 661	2 513 684
			24	11 200 044	38 425 387
RENERE TEKNOLOGI					
IO 3,1	Renere teknologi		18	9 970 099	44 970 506
IO 3,3	Mindskelse af emissionen af drivhusgasser		4	1 723 308	6 461 601
IO 3,5	Andet område - Økonomiske aktiviteters indflydelse		1	322 088	651 106
			23	12 015 495	52 083 212
AFFALD					
IO 4,1	Emballage og plast		4	2 774 292	12 128 223
IO 4,2	Farligt eller problematisk affald		7	4 490 468	16 271 509
IO 4,3	Affald, der forekommer i store mængder		6	3 861 018	9 082 802
IO 4,4	Andre former for affald og fornuftig forvaltning af affaldsstrømme		2	807 407	1 801 810
			19	11 933 185	39.284.344
PRODUKTER					
IO 3,2	Integreret miljøforvaltning (Emas osv.)		13	7 031 118	15 948 218
IO 5,1	Miljøvenligt design, miljøeffektivitet og grønne finansielle produkter		7	3 973 666	9 849 604
IO 5,2	Miljømærkning		2	1 203 058	2 451 318
IO 5,3	Andet område - Integreret produktpolitik				
			22	12 207 842	28 249 141

Tabellen viser fordelingen efter emne af de foranstaltninger, der blev finansieret fra 2000 til 2002. Den er ikke udtømmende og vedrører afsluttede projekter.

Tabel F - Life-Miljø
Antal støttede projekter pr. år og land

	2001	2002	2003	I alt
Belgien	1	3	4	8
Danmark	3	3	3	9
Tyskland	13	7	7	27
Grækenland	7	7	8	22
Spanien	20	27	15	62
Estland	3	2	1	6
Finland	5	8	2	15
Frankrig	6	8	4	18
Ungarn	2	4	4	10
Irland	2		1	3
Italien	20	16	14	50
Letland	3	2	1	6
Nederlandene	9	10	12	31
Østrig	5	3	2	10
Portugal	2	2	6	10
Rumænien	4	2	1	7
Slovakiet			1	1
Slovenien	1		2	3
Sverige	8	4	8	20
Det Forenede Kongerige	3	6	8	17
	117	114	104	335

Tabel G - Life-Miljø Finansielt bidrag til projekter under Life-Miljø(EUR pr. land)

	2001	2002	2003	I alt
Belgien	535 449	2 183 783	2 230 513	4 949 745
Danmark	1 435 533	5 256 892	4 259 056	10 951 481
Tyskland	8 905 890	4 484 062	2 922 236	16 312 188
Grækenland	4 693 054	3 856 955	6 478 549	15 028 558
Spanien	8 642 831	15 736 539	7 950 980	32 330 350
Estland	954 279	2 033 190	327 153	3 314 622
Finland	2 579 664	3 742 207	3 813 606	10 135 477
Frankrig	4 351 081	4 053 952	2 739 701	11 144 734
Ungarn	677 950	2 052 587	2 347 795	5 078 332
Irland	1 889 737		490 000	2 379 737
Italien	10 634 306	7 551 490	8 126 941	26 312 737
Letland	568 205	712 132	431 890	1 712 227
Nederlandene	3 989 192	6 590 150	6 860 398	17 439 740
Østrig	2 429 902	1 703 475	518 010	4 651 387
Portugal	814 098	710 263	3 010 021	4 534 382
Rumænien	988 015	672 060	314 391	1 974 466
Slovakiet	0	0	1 011 900	1 011 900
Slovenien	244 558	0	416 609	661 167
Sverige	7 239 045	4 759 055	6 358 988	18 357 088
Det Forenede Kongerige	1 838 247	5 667 465	8 862 071	16 367 783
I alt	63 411 036	71 766 257	69 470 808	204 648 101

Datakilde: Kommissionsafgørelser

Life-Tredjelande

Tabel H Life-Tredjelande Projektudvælgelse

	Life I				Life II				Life III		
	92	93	94	95	96	97	98	99	00/01	02	03
Antal modtagne projekter	45	55	65	103	82	121	181	142	92	74	70
Antal finansierede projekter	9	12	14	16	13	16	16	21	28	16	17
Finansielt bidrag (mio. EUR)	5.3	3.5	4.8	5.7	6.0	4.2	4.7	5.3	9.0	5.7	6.5

Tabel I Life III-Tredjelande Projekter pr. land

	2000 / 2001		2002		2003		I alt	
	Antal projekt er	EF-bidrag €	Antal projekter	EF-bidrag €	Antal projekter	EF-bidrag €	Antal projekter	EF-bidrag €
ALBANIEN	1	405 700	0	0	2	556 413	3	962 113
ALGERIET	1	182 869	0	0	1	454 420	2	637 289
BOSNIEN- HERCEGOVINA	4	1 340 162	2	738 067	0	0	6	2 078 229
KROATIEN	3	1 067 613	3	1 292 774	1	479 541	7	2 839 928
CYPERN	1	357 700	2	698 080	3	1 089 706	6	2 145 486
EGYPTEN	0	0	0	0	0	0	0	0
GAZA	1	299 100	1	319 095	0	0	2	618 195
INTERNATIO- NAL	4	1 307 160	2	778 998	1	638 135	7	2 724 293
ISRAEL	0	0	0	0	1	433 048	1	433 048
JORDAN	1	274 050	1	327 425	0	0	2	601 475
LIBANON	2	632 080	1	450 500	1	299 686	4	1 382 266
MALTA	1	378 000	0	0	1	211 630	2	589 630
MAROKKO	0	0	1	169 423	1	412 882	2	582 305
RUSLAND	2	352 400	1	379 290	2	928 683	5	1 660 373
SYRIEN	1	380 030	0	0	0	0	1	380 030
TUNESIEN	2	692 177	1	394 755	1	403 032	4	1 489 964
TYRKIET	4	1 344 800	1	224 972	2	660 056	7	2 229 828
I ALT	28	9 013 841	16	5 773 379	17	6 567 232	61	21 354 452
Gennemsnitlig størrelse		321 923	0	360 836	0	386 308	0	350 073

Tabel J BUDGETBEVILLINGER*									
FORANSTALT NINGER	2000	2001	2002	2003	2004**	I ALT	F.F.	BB/FF%	
Natur	3.14670	81.5533	70.30	72.00	78.80	305.8000	300.80	101.66	
Miljø	2.58158	82.11842	70.30	72.00	78.80	305.8000	300.80	101.66	
Tredjelande	0.02300	9.499	6.52	10.00	10.8	36.8443	38.40	95.95	
I ALT	5.75128	173.17072	147.12230	154.00	168.40	648.4443	640.00	101.32	

* i mio. EUR

BB: budgetbevillinger

FF: finansrammeforordning nr. 1655/2000

** foreløbigt budgetforslag inkl. nødvendige midler i forbindelse med udvidelsen

Tabel K BUDGETFORPLIGTELSER

Ledsageforanstaltninger - forpligtelser

Foranstaltning	2000			2001			2002			2003**		
	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.
Natur	2.5425	1.5837	62.29	2.6100	2.5158	96.39	3.009	2.9790	99.00	3.2500	0.0500	1.54
Miljø	2.5425	2.5349	99.70	2.6100	2.6100	100.00	2.79	2.7900	100.00	3.2000	2.9297	91.55
Tredjelande	0.023	0.0221	96.09	0.3150	0.2150	68.25	0.381	0.3807	100.00	0.4610	0.4258	92.36
I ALT	5.108	4.1407	81.06	5.5350	5.3407	96.49	6.18	6.1497	99.51	6.9110	3.4055	49.28

** Indtil juni 2003

Tabel L Budget for projekter - forpligtelser

Foranstaltning	2000			2001			2002			2003**		
	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.
Natur	0.6042	0.6042	100.00	78.9433	77.5347	98.22	67.29	67.2910	100.00	68.7500	65.4470	95.20
Miljø	0.0391	0.0391	100.00	79.0000	65.6876	83.15	67.51	67.5100	100.00	68.8000	68.8000	100.00
Tredjelande	0	0	foreligger ikke	9.1840	9.0669	98.72	6.522	5.7734	88.52	9.5390	6.5672	68.85
I ALT	0.6433	0.6433	100.00	167.1273	152.2892	91.12	141.3	140.57	99.47	147.09	140.81	95.73

** Indtil juni 2003

Tabel M Budget Life III Ledsageforanstaltninger og projekter - forpligtelser

Foranstaltning	2000			2001			2002			2003**		
	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.
Natur	3.1467	2.1879	69.53	81.5533	80.0505	98.16	70.3	70.2700	99.96	72.0000	65.4970	90.97
Miljø	2.5816	2.5740	99.71	82.1184	68.2976	83.17	70.3	70.3000	100.00	72.0000	71.7297	99.62
Tredjelande	0.023	0.0222	96.41	9.4990	9.2818	97.71	6.522	6.1541	94.35	10.0000	6.9930	69.93
I ALT	5.7513	4.7841	83.18	173.1707	157.6299	91.03	147.1	146.72	99.73	154.00	144.22	93.65

* i mio. EUR

** Indtil juni 2003

**2003: beløbene er foreløbige

Bevilling = årlig bevilling bemyndiget af budgetmyndigheden

C.C.A. = brugte forpligtelsesbevillinger af Life III-programmet

% C = procent af brugte forpligtelser i forhold til den årlige bevilling

Tabel N Budget BETALINGER

Ledsageforanstaltninger - betalinger

Foranstaltning	2001			2002		
	Bevilling	C.P.A.	%P.	Bevilling	C.P.A.	%P.
Natur	2.6100	2.3303	89,28	2.817	2.7548	97,79
Miljø	2.6100	2.3942	91,73	3.192	3.1305	98,07
Tredjelande	0.3150	0.1439	45,68	0.3807	0.2966	77,91
I ALT	5.5350	4.8684	87,96	6.3897	6.1819	96,75

Projekter - betalinger

Foranstaltning	2001			2002		
	Bevilling	C.P.A.	%P.	Bevilling	C.P.A.	%P.
Natur	32,29	31.3722	97,16	25.1330	25.1068	99,90
Miljø	25,29	18.9510	74,93	26.5080	26.5047	99,99
Tredjelande	4,685	2.22004	47,39	7.0923	6.5763	92,72
I ALT	62,265	52.5432	84,39	58.7333	58.1878	99,07

LIFE III Ledsageforanstaltninger og projekter - betalinger

Foranstaltning	2001			2002		
	Bevilling	C.C.A.	%C.	Bevilling	C.C.A.	%C.
Natur	34.9000	33.7024	96,57	27.9500	27.8616	99,68
Miljø	27.9000	21.3453	76,51	29.7000	29.6352	99,78
Tredjelande	5.0000	2.3639	47,28	7.4730	6.8729	91,97
I ALT	67,8	57.4116	84,68	65.1230	64.3697	98,84

* i mio. EUR

Bevilling = årlige betalingsbevillinger

C.C.A. = brugte betalingsbevillinger af Life III-programmet

% P = procent af udførte betalinger i forhold til de årlige betalingsbevillinger

Tabel O Budget BETALINGSFORSINKELSER

ÅR 2000		0 - 60 dage	61 -90 dage	>90 dage	I alt
B43200B	Natur	0	0	0	0
B43201B	Miljø	0	0	0	0
B43209B	Life I-II	183	98	176	457
B78100B	Tredjelande	31	13	6	50
I alt		214	111	182	507
Procent		42%	22%	36%	100%
ÅR 2001		0 - 60 dage	61 -90 dage	>90 dage	I alt
B43200B	Natur	89	3	7	99
B43201B	Miljø	87	1	0	88
B43209B	Life I-II	127	68	154	349
B78100B	Tredjelande	11	6	11	28
I alt		314	78	172	564
Procent		56%	14%	30%	100%

ÅR 2002		0 - 60 dage	61 -90 dage	>90 dage	I alt
B43200B	Natur	59	6	0	65
B43201B	Miljø	104	7	3	114
B43209B	Life I-II	145	44	79	268
B78100B	Tredjelande	50	1	9	60
I alt		358	58	91	507
Procent		71%	11%	18%	100%

Tabel P NATIONALE OG FÆLLESSKABETS BIDRAG I LIFE-PROJEKTER*

Tabel P NATIONALE OG FÆLLESSKABETS BIDRAG I LIFE-PROJEKTER*									
NATUR									
	2000-2001			2002			2003		
Land	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Procent	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Forskel	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Forskel
Estland	285 000	1 222 593	429%	285 000	1 098 382	385%	209 000	710 063	340%
Ungarn	1 045 000	254 015	24%	1 045 000	2 272 778	217%	427 500	635 462	149%
Letland	285 000	1 213 849	426%	285 000	3 147 238	1104%	228 000	2 796 052	1226%
Rumænien	1 100 000	1 061 647	97%	1 100 000	700 841	64%	669 750	697 760	104%
Slovenien	330 000	849 835	258%	330 000	813 565	247%	270 750	963 988	356%
Slovakiet	0	0		0	0		389 500	1 039 500	267%
I ALT	3 045 000	4 601 939	151%	3 045 000	8 032 804	264%	2 194 500	6 842 825	312%

MILJØ

	2000-2001			2002			2003		
Land	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Procent	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Forskel	Nationalt bidrag (PHARE inkl.)	Life-bidrag til projekter	Forskel
Estland	285 000	954 279	335%	285 000	2 033 190	713%	209 000	327 153	157%
Ungarn	1 045 000	677 950	65%	1 045 000	1 137 221	109%	427 500	2 347 795	549%
Letland	285 000	568 185	199%	285 000	712 132	250%	228 000	431 890	189%
Rumænien	1 100 000	988 015	90%	1 100 000	672 060	61%	669 750	314 391	47%
Slovenien	330 000	0	0%	330 000	0	0%	270 750	416 609	154%
Slovakiet	0	0		0	0		389 500	1 011 900	260%
I ALT	3 045 000	3 188 429	105%	3 045 000	4 554 603	150%	2 194 500	4 849 738	221%

* I mio. EUR